

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟΥ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΔΟΥ

30

München, Steinheilstr. 1 Π. 8 XII 08

Ἀγαπητὴ Κάρλε!

Οἴτε σὺ μοῦ ξανάγραψες, οὔτ' ἐγώ, πού τελευταῖα ἤμουν ἀσχολημένος μὲ πολλὰ καὶ προπαντός μ' ἕνα μακρὸν διήγημα πού θὰ τὸ δῆς σὶδ «Νουμά» σὲ λίγο. Προχίτες ἀξίφνα μὲν ἤρθε ἄλλη ὄρεξη, νὰ μεταφράσω μερικὰ ποιήματα τοῦ Goethe. Ἄν ἠοθανόμουν τὸν ἑαυτὸ μου ἄξιο γι' αὐτὸ κι ἂν κάτεχα τὴ γερμανικὴ γλώσσα καλλίτερα, μιὰ τέτλια ἐργασία θάταν βέβαια ἢ ἀνθρωπιστικώτερη κ' ἐκπολιτικώτερη πού θὰ μπορούσα νὰ προσφέρω στοὺς ὁμόγλωσσούς μου.

Ὡς τόσο μεθυμένος ἀπ' τὴν καταπληχτικὴ μαγεία πού μοῦ ἐξασκεῖ ὁ ὕψιστος τῶν ποιητῶν γιὰ μὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων, τὸ ἐπιχείρησα καὶ μαζί μὲ τίς κορκετούρες τοῦ λεξικοῦ σου σοῦ στέλνω τρία δοκίμια ἀπὸ τὰ Vermischte Gedichte, παρακαλώντας σε νὰ τὰ διαβάσης, ἅμα λάβης καιρὸ, προσεχτικὰ παραβάλλοντάς τα μὲ τὸ κείμενο, πού ἐλπίζω νὰ τόχεις ἢ νὰ τὸ πάρης εὐκόλα ἀπὸ κάποιον.

Σκοτάβω ὄχι μόνο στὴ γερμανικὴ γλώσσα, μὰ καὶ στὴ δική μου μὲ τὴν ἀδυναμίαν της γιὰ μερικὰς ἐκφράσεις ἢ μάλλον μὲ τὴ δική μου νὰ τίς βρῶ, νὰ τίς βιάσω, νὰ τίς πλάσω. Περιμένω τὴ γνώμη σου γι' αὐτές, ἂν μὲ κάποια ἐπεξεργασία, ἀκόμα μπορούσαν νὰ τυπωθοῦν κ' ἐν γένει ἂν τὸ θαρρεῖς νὰξίξει τὸν κόπο νὰ ἐξακολουθοῦσα τὴ δοκιμὴ καὶ σ' ἄλλα ποιήματα.

Ἐλπίζω νὰ μοῦ τὴν πῆς μ' ὅλη τὴν εἰλικρίνεια, ὑποδείχνοντάς μου συνάμα τίς ἀδυναμίες καὶ δίνοντάς μου μιὰ ἀπάντηση στὶς ἀπορίες πού σοῦ σημειῶνω σὶδ περιθώριο. Ἐπίσης ἂν σοῦ εἶναι βολετὸ ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ νὰ μὲ βοηθῆς, ἂν ἐννοεῖται φρονεῖς πῶς ἀξίζει τὸν κόπο.

Μὲ πολλὰ εὐχαριστῶ ἀπὸ προωτήτερα καὶ μὲ χαίρεισμούς ἀπ' τὴ γυναίκα μου κι ἀπ' τὴ μικρὴ μου, πού γιὰ τὴν ὥρα εἶναι σὶδ κρεββάτι μὲ ἀνεμοβλογιά, στὴ μητέρα σου ὡς καὶ σὲ σέ.

Σὲ φιλῶ ἀδελφικὰ
Κώστας

Τὸ μέτρο τοῦ πρωτοτύπου τὸ ἀκολούθησα μάλλον κατ' ἀναλογία, μὴν ξέροντας καλὰ τὴ γερμανικὴ μετρικὴ καὶ μὴ μπορῶντας νὰ συστειλῶ τὴν ἔκταση τῶν ρωμείκων λέξεων. Πές μου σ' αὐτὸ τὴ γνώμη σου.

Ὁ ἴδιος

31

Μόναχο 10. 5. 10.

Ἀγαπητὴ Κάρλε,

Σ' εὐχαριστῶ γιὰ τὸ γράμμα σου καὶ τὴ μελέτη γιὰ τὸν Rumbacher πού χτῆς τὴν ἔλαβα ὥστε νὰ μὴν εἶχα καιρὸ νὰ τὴ διαβάσω ἀκόμα. Ἐπίσης σ' εὐχαριστῶ γιὰ τὴ μεγάλη καλοσύνη σου νὰ δώσεις τόση προσοχὴ στὴ μεταφρ. δοκιμὴ μου τῆς Ἰφιγένειας. Δὲ σοῦ κρύβω ὁμῶς πρῶτα : τὴν ἐπιθυμία πού εἶχα νὰκούσω τὴ γενικὴ ἐντύπωσή σου ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴ ἀπόδοση τοῦ δράματος καὶ ἔπειτα : τὸ κάπιο μου παράπονο σὶδ ἐξῆς : Ἡ ὡς τὰ τώρα μικρὴ μου ἐργασία εἶναι τέτλια ὥστε νὰ σοῦ δώσει τὴν ἰδέαν νὰ πιστέψεις πῶς θὰ καταπιανόμουν νὰ μεταφράσω οὐ στίχους ἕνα ἔργο δίχως νὰ πασκίσω νὰ σπουδάσω πρῶτο τὸ στίχο πού διάλεξα γιὰ τὴ μετάφραση. Μὲ αὐτὸ καθάλλο θέλω νὰ πῶ πῶς ἡ τεχνικὴ μου δύναμη εἶναι τόση ὥστε νὰ ὑποτάξω τέλεια τὸ ρυθμὸ τοῦ στίχου καὶ νὰ μὴ μοῦ ξεφεύβουν στίχοι τραχιοὶ καὶ κάποτε ἀδύνατοι τονισμένοι. Μὰ θὰ ἔπρεπε νὰ μοῦ λείπει κ' ἡ στοιχειωδέστερη γνώση τοῦ στίχου πού μεταχειρίστηκα ἂν εἶταν πράματα σωστὸ τὸ μέτρο πού μεταχειρίστηκες. Καὶ μοῦ βγάζεις λαθεμένους τὸ ἕνα τρίτο ἀσφαλῶς ἀπὸ τοὺς στίχους. Κι αὐτοῦ μοῦ φαίνεται πῶς βιάστηκες. Θὰ σοῦ ἐξηγηθεῖ αὐτὸ ἂν σοῦ πῶ πῶς μεταχειρίστηκα τὸν ἰταλικὸ ἐντεκασύλλαβο καθὼς τὸν ἐμπασαν στὴ γλώσσα μας ὁ Σολωμὸς κ' οἱ ἄλλοι κατοπινοὶ τοῦ ἑπτανήσιου ποιητῆς. Ὁ στίχος αὐτὸς δὲ γνωρίζει (καθὼς καὶ γενικὰ ἢ ρωμείκη στιχουργικὴ) εἰς ἴδιες Hiebungern καὶ Senkungen τῆς γερμανικῆς, μὰ μονάχα τόνους. Κι ὁ ἰταλικὸς ἐντεκασύλλαβος ὅπως μπορεῖ νὰ τονίζεται στὴ 2α 6η καὶ 10η συλλαβὴ ἢ στὴν 4η, 8η καὶ 10, μπορεῖ νὰ τονίζεται κανονικώτατα καὶ στὴν 3η, 6η καὶ 10 κι αὐτὸ τοῦ δίνει τὴ ἔχταχτη ρυθμικὴ ποικιλία πού ἔχει. Ἀκόμα ἔχει τὴν ποικιλίαν τοῦ τονισμοῦ 4ης, 7ης καὶ 10ης ἢ καὶ 3ης 7ης καὶ 10ης, τὸ *νιαντέσκο* λεγόμενον στίχο. Κατ' αὐτὰ στίχοι σὰν τοὺς πού σημειῶνεις γιὰ ἐλαττωματικούς :

ἀξιολύπητη ἢ θέση τῆς γυναίκας.

αὐτὸς χαίρεται, αὐτὸν δοξάζει ἢ νίκη

ἢ σὰν τούτους πού θαυρεῖς παρακάτω :

Μόλις σοῦ φτάνει ἡ ματιὰ σου τὰ χέρια.

Καλά, ἴερεια, σὶδ βωμὸ σ' ἀκολουθῶ.

εἶναι σωστότατοι ρυθμικά, ἐνῶ ὁ στίχος σου (πού διορθῶναι ἕνα δικό μου :)

Κάποια ἄλλη ἀπόφαση σκληρῆ φοβάμαι

δὲν εἶνε ρυθμικά σωστός γιατί ἡ 4η τονισμένη συλλα-

βή σέρνει δυὸ ἄτονες δίχως τομή ἀνάμεσα τῆς 2ης καὶ 3ης. Μοῦ φαίνεται πὼς καὶ στὴ γλώσσα σας ὁ στίχος : *Kaum nus zum Vaterland die Frende werden* ἔχει τόνο στὴ συλλαβὴ *laud* ἢ τοῦτος : *und fählt nicht Feglicher ein besser Lous* ἔχει τόνο στὸ *cher* Στὴν ἰταλικὴ καὶ στὴ δική μας ἔπρεπε νὰ μπορούσε νὰ τονίσει στὴ **ἀπορατῆ** γιὰ νὰνε σωστὴ ἢ διόρθω-ή σου.

Ἄν θελήσεις νὰνίξεις ἕναν ἰταλὸ ποιητὴ, Ἀριόστο λ. χ. δὲ θὰ βρεῖς κανένα στίχο σὰν τὸν τελευταῖο, ἐνῶ σὰν τοὺς δικούς μου τοὺς παραπάνω θὰ βρεῖς ἀμέτρους. Ἐγὼ μὴν ξέροντας ἰταλικά σου φέρνω τὸ Σολωμὸ παράδειγμα. Πιάσε τὸ α'. ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ **Δάμπρο** «Τὸ δνείρο τῆς Μαρίας :

Μοῦ φαίνεται πὼς πᾶω καὶ ταξιδεύω
στὴν ἐρμιὰ τοῦ πελάγου εἰς τὸνερό μου,
μὲ τὸ κύμα, μὲ τ' ἀνέμους καλέβω
μοναχὴ καὶ δὲν εἶσαι εἰς τὸ πλευρό μου

Προχώρησε παρακάτω καὶ θὰ δεῖς ἕνα σωρὸ σὰν τὸ δεύτερο καὶ τέταρτο καὶ θὰ βρεῖς καὶ τὸν :

Λάμνουν μὲ κάτι κουτιά τσακισμένα.

Ἵστε βλέπεις δὲν ἐργάστηκα οὔτε ἐπιπόλαια, οὔτε βιαστικά, ἀλλὰ μὲ κίβνι μικρὴ συνείδηση καὶ ἀπάνω στὸ σωστὸ ρυθμὸ τοῦ ἰταλικοῦ ἐντεκασύλλαβου ἀπὸ 8 πῆρε καὶ ὁ Γκαίτε νομίζω τὸ μέτρο τῆς Ἰφιγένειας καὶ τὸ προσάρμοσε στὴ γερμανικὴ γλώσσα. Καὶ πιστέβω νὰ μὴ χρειάζομαι περισσότερα λόγια γιὰ νὰ σὲ πείσω πὼς δὲν εἶναι **πρόξα** οἱ στίχοι πρὸ μου χαρακτηρίζεις γιὰ τέτοιους. Στίχοι ἐλαττωματικοὶ μοῦ ἔμειναν μερικοὶ κάποιοι ἀπὸ ἀβλεψία χάρη στὴ συνήθεια τοῦ αὐτιοῦ ἀπὸ τὸ δεκαπεντασύλλαβο ὅπου θάταν σωστὸ ἡμίστιχο τοῦτο λ. χ.

Πιὸ ξάστερο, πιὸ φωτεινὸ (ὦ ἅγιο κόρη)

ἐνῶ στὸν ἐντεκασύλλαβο εἶναι λάθος γιὰτὶ μένουν ἄτονες καὶ συλλαβὲς μεταξὺ 2ης καὶ 3ης. Κάποιοι μοῦ ἔμειναν ἀπὸ ἀδυναμία νὰ τοῦς κάμω σωστά σὰ λ. χ.

μονάχα γιὰ νὰ τὸν τρομάξουν πάλι
μένουν ἐπίσης ἄτονες ἢ 12 συλλαβές. Σωστὰ θάταν :

Γιὰ νὰ τοῦ φέρουν μόνο τρόμο πάλι.
Μὰ ἔτσι θάταν ξενικὴ ἢ ἔκφραση.

Σοῦ φέρνω αὐτὰ τὰ παραδείγματα γιὰ νὰ τᾶξεις ὑπόψη σου ἂν λάβεις ὄρεξη νὰ προχωρήσεις στὴν ἐξέλεγχῃ τῆς δοκιμῆς μου παρακάτω.

Ὅσο γιὰ τὸ ζήτημα τῶν συνιζήσεων θὰ προτιμοῦσα κ' ἐγὼ νὰ μοῦ εἶταν εὐκόλο νὰ τις ἀποφεύγω περισσότερο. Μὰ αὐτὰ εἶνε ἀπόλυτα ἀδύνατα στὴ γλώσσα μας μὲ τὴν ἀδιάκοπη συνιζήσιν τῶν φωνηέντων. Πέφτεται εὐκόλο στὴ χασμωδία ὅπως τῶπαδες θέλον-

τας νὰ μοῦ διορθώσεις τὸ σωστότατο στίχο : «Γιατὶ κρύβεις τὸ γένος σου ἀπὸ κείνον» ἔτσι : «Γιατὶ κρύβεις τὴ γενεά σου—ἀπὸ κείνον». Γερμανικὰ δὲ αἴς πειράζουσαν φαίνεται εἰ χασμωδίες γιὰτὶ δὲ γίνονται εὐκόλο. Σὲ μᾶς ὅμως εἶναι μεγάλη τέχνη νὰ τις ἀποφύβεις. Ἐπιτρέπονται μόνο σὲ σύμπτωση ἄρθρων μὲ λέξη ὡς : τὸ ἔργο (ποῦ μπορεῖ καὶ νὰ συνεξηθεῖ : τὸ ἔργο). Τὸ **θεά** ὅμως δὲ μπορεῖ νὰ γίνῃ μιὰ συλλαβὴ ὅπως μοῦ προτείνεις, ἐνῶ τὸ **θέα** μπορεῖ νὰ γίνῃ καὶ μιὰ καὶ δυό, καθὼς τὰ θέλει ἡ ἀνάγκη τοῦ στίχου—ἔτσι κάνουν τουλάχιστο κ' οἱ ἰταλοὶ καὶ ὁ Σολωμός. Ὁ Σολωμός γιὰ νὰ ἀκούσει φαίνεται τὸν Πολυλά πὸν ἤξερε γερμανικὰ θέλησε νὰ ἐφαρμόσει τὸ γερμανικὸ νόμο τῆς δόλοτελα ἀποφυγῆς τῆς συνιζήσεως στὰ τελευταῖα ἔργα του, Μὰ ἴσως νᾶνε καὶ αὐτὸς ἕνας ἀπὸ τοὺς λόγους πὸν δὲν μόρρεσε νὰ προχωρήσει στοὺν «ἐλευτέρους πολιορκημένους». Εἶναι ἀδύνατο νὰ κάμεις ἀριθμὸ πολλὸ στίχων ρωμείκια ἀποφεύγοντας καὶ χασμωδία καὶ συνιζήση. Μὲ αὐτὸ δὲ θέλω νὰ πῶ πὼς ἴσως πολλὲς συνιζήσεις δικές μου δὲν εἶναι τραχιές, μὰ κατ' ἀρχὴ εἶναι **ἀνάγκη** τῆς γλώσσας μας.

Θὰ μπορούσα νὰ σοῦ ἀποδείξω ἔτσι ἄδικες τις περισσότερες παρατηρήσες σου στοὺς στίχους πὸν μοῦ σημειώνεις, μὰ τὸ βρίσκω περιττό, ὅσο πιστέβω νὰ σοῦ ἔδωσα νὰ νιώσεις πὼς δὲν ἐργάστηκα μὲ ἀμέλεια ἀλλὰ μὲ σύστημα μετρικὸ ὠρισμένο, ἐννοεῖται σύμφωνα πάντα μὲ τὴ μικρὴ μου δύναμη. Θὰ σοῦ πῶ λίγα λόγια γιὰ μιὰ ἄλλη παρατήρησή σου, πὸν ἤθελες νὰ κάμω τὴν μετάφραση στὸ μέτρο τοῦ Ἄμλετ τοῦ Πολυλά. Μάθε λοιπὸν πὼς σ' αὐτὸ τὸ μέτρο τὴν ἔκαμα ἀρχικά. Δὲ μοῦ ἄρρεσε διόλου δίχως νὰ μπορῶ νὰ βρῶ τί τῆς φταίει. Γι' αὐτὸ καὶ δὲ σοῦ τὴν ἔστειλα ὅταν τὴ γύρευες. Ὁ φίλος μου Θεοτόκης πὸν τοῦ τὴν ἔδειξα ἀνακάλυψε τὸ σφάλμα τῆς. Ἄκριβῶς τὸ μέτρο. Ὁ δεκατρισύλλαβος πὸν ἔκαμα ὁ Πολυλάς (γιὰ νὰ εὐκολυνθεῖ στὸ σπᾶσιμο μακρῶν λέξεων) μακραίνοντας κατὰ δυὸ συλλαβὰς τὸν ἰταλικὸ ἐντεκασύλλαβο, καὶ πὸν ὁ Καλοσογούρος τὸν ἀνέπτυξε τεχνικότερα, ἀποεῖχτηκε νόθο κατασκέβασμα.

Ὅπως μοῦ ἔλεγε ὁ κ. Θεοτόκης, ὁ κ. Μαρσ ἀνακάλυψε πὼς σὲ καμιά γλώσσα τοῦ κόσμου δὲν ὑπάρχει στίχος μὲ περισσότερες ἀπὸ ἕντεκα συλλαβές δίχως νᾶχει ὑποχρεωτικὴ τομὴ στὴ μέση. Δὲς καὶ τὰ γαλλικά. Ἡ δημοτικὴ μας ποίηση ἔχει δεκατρισύλλαβα ἀλλὰ μὲ τέτια ὠρισμένη τομὴ. Ἄπάνω σ' αὐτὸν εἶναι τὸ τραγούδι τοῦ Κρουτάλλη : **Στὴ ἀκρῆ τοῦ γιαλοῦ ξυνοθὴ κάθεται κόρη**. Ὁ δεκατρισύλλαβος τοῦ Πολυλά - Καλοσογούρου σέρνεται μακρὺς δίχως τομὴ, ἀνοικονόμητος, μονότονος σὲ μακρὺ ἔργο. Κατ' ἀρχὴ παρασυρμένος ἀπὸ τὴ γνώμη τοῦ Πολυλά νόμιζα κ' ἐγὼ πὼς εἶναι ἀδύνατο νὰ μεταφραστεῖ ἡ Ἰφιγένεια σὲ ἐντεκασύλλαβο. Μὰ μὲ τὴν παρακίνηση τοῦ Θεο-

τόκη τὸ πιχειρίστηκα καὶ μὲ κόπο μὲν, ὥστόσο ὅμως τὸ κατάφερα νὰ τὴ βγάλω μὴν ἀξαινοντας τὸν ἀριθμὸ τῶν στίχων π ραπάνω ἀπὸ 40—50. Τὴ μετάφραση τὴν εἶδε κι ὁ Θεοτόκης, ἕνας ἀπὸ τοὺς δυὸ τρεῖς πού νιώθουν ἀπὸ στιχουργία, καὶ τὸ αἶσθημά του δὲ σκόνταψε σὲ μετρικὲς ἀνωμαλίες, ἐξὸν βέβαια ἀπὸ μερικὸς τραχιὺς τραχιὺς στίχους πού δὲ μπόρεσε κι αὐτὸς νὰ μὲ βοηθήσει στὸ διόρθωμά τους. Καὶ τὸ πὼς κατάφερα νὰ στενοχωρήσω τὴ ρωμῆϊκη γλώσσα μέσα στὸ χῶρο τοῦ ἐντεκασύλλαβου δίχως νὰ τὴ βίσιω υπερβολικά, τὸ θαρροῦσα γιὰ κάπιο μικρὸ κατόρθωμα—δὲ σοῦ τὸ κρύβω. Μὰ σὺ μοῦ τὸ κατηγορεῖς. *Ἄλλοι πάλι βρῆκαν τιποτένια τὴν κριτικὴ μου δοκιμὴ γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Παλαμᾶ. *Ένας μούγραψε πὼς μὲ παραθέσεις μόνο, δίχως καμιὰ αἰτιολογία δὲν κρίνονται ἔργα ποιητῶν καὶ πὼς ἔμεινε ὕστερα ἀπὸ τὸ διάβασμα τοῦ μακριοῦ ἄρθρου «so Klug, ein wie zuvor». *Ὡστόσο χαίρομαι πὼς ἔχω ἐσένα κάνε σύμφωνο μὲ τὴν ἰδέα μου γιὰ τὸν Παλαμᾶ. *Ἄλλὰ καθὼς μοῦ γράφεις, ἔπρεπε νὰ δεῖς πὼς πρόκειται γιὰ τὸν Παλαμᾶ γιὰ νὰ καταδεχτεῖς νὰ ρίξεις τὸ μάτι στὴ φλυαρία μου. Δὲ σοῦ κρύβω πὼς αἰστανόμαι νᾶχεις τὴν ἰδέα πὼς δὲν ἀξίζει καὶ πολὺ τὸν κόπο νὰ προσέχεις ὅ,τι γράφω. Μὴ μου δικαιολογηθεῖς· δὲ θὰ μοῦ λείψει μὲ αὐτὸ τὸ παράπονο πὼς δὲν εἶχες τὴν περιέργεια νὰ ρίξεις μιὰ ματιὰ στὸ διήγημα πινὺ τύπισσα πέρσι στὸ «Νουμᾶ», ἂν καὶ σὲ παρακάλεσα ἀπὸ πρὶν νὰ τὸ διαβάσεις καὶ νὰ μοῦ πεῖς τὴ γνώμη σου. *Ένα ἄλλο πού ἔστειλα νὰ τυπωθεῖ σὲ ἄλλο φύλλο κ' ἴσως βγεῖ καὶ σὲ βιβλίο δὲ θὰ ἀποφασίσω νὰ σοῦ τὸ στείλω.

*Ὁ Παλαμᾶς φαίνεται θύμωσε μὲ τὴν κριτικὴ μου δοκιμὴ. Στὸ «Νουμᾶ» γράφθηκε πὼς μοῦ εἶποι μᾶζει ἀπάντηση μακριά. Τὸ ἴδιο εἶπε καὶ τοῦ Πορφύρα, λέγοντας πὼς εἶναι καλογραμμένη (!) ἡ δοκιμὴ μου. Μὰ ἔχω σχεδὸν ἀποφασίσει οὔτε νὰ διαβάσω τὴν ἀπάντησή του ὥστε νὰ μὴν κουρνιαστῶ νὰ τοῦ ξαναπαντήσω. Δὲν ἔχω κανένα λόγὸ νὰ γράψω πιά τίποτε. *Ὅτι τυπῶνω τώρα εἶναι τὰ τελευταῖα. Μοῦ γύρεψε κάποιος νὰ τυπώσει τὴ μετάφρασή μου τῆς Προμάμης τοῦ Grillparzer καὶ Βουλιαγμένης Καμπάνας τοῦ *Αουπμαν. Μὰ οὔτε τοῦ ἀπάντησα.

Χαίρομαι υπερβολικά πού σοῦ ἄρεσε τὸ διήγημα τοῦ Θεοτόκη. *Ἐλπίζω νὰ σοῦ ἀρέσει ὄλο. *Ἐγὼ τὸ ξέρω. Μοῦ τῶχε διαβάσει τὸ καλοκαίρι ἐδῶ ὅπου τῶ γραφῶ. *Ἐλπίζω νὰ ξονόρθει φέτο. Γιὰ τὴν ὥρα ἡ διεύθυνσή του εἶνε : Κ. Θεοτόκη, Καρουσάδες—Κέρκυρα.

Περσότερα ἀπὸ ὅλα χαίρομαι πού ἡ μικρὴ σας εἶναι τώρα καλὰ καὶ τόσο βαριά. Σᾶς εὐκόμαστε νὰ εἴστε πάντα καλὰ ὄλοι Σας καὶ σᾶ; χαιρετοῦμε ὄλους Σας ὄλοι μας.

ἀδερφικὰ
Κ ὄ σ τ α ς

ΑΠΟ Τ' ΑΜΑΡΤΩΛΑ

Ο ΗΡΩΑΣ

Κουρασμένος ἀπὸ τὴ δουλειὰ γύρισε τὸ βράδι στὸ σπίτι ὁ ἄνθρωπος μὲ τοὺς κυρτωμένους ὤμους. *Έμαθε νὰ δουλεύει ἀπὸ τὰ μικρὰ του χρόνια, νὰ πονάει, νὰ ὑποφέρει, νὰ σωμαίνει καὶ νὰ κλαίει. Σᾶν τὸ ἄλεγο πού γυρῆζει ἀκατάπαυστα στὸ μαγκανότηγαδο γιὰ νὰ δώσει νερὸ καὶ νὰ θροσίσει τὰ δέντρα, τὰ φυτὰ, τοὺς ἀνθρώπους, τὰ πουλιά, τοὺς περαστικὸς κακούργους, καὶ μονάχα αὐτὸ νὰ μείνει διψασμένο.

*Ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος μὲ τοὺς κυρτωμένους ὤμους. Δώδεκα ὥρες περνᾶει ἀνάμεσα σὲ καλοὺς καὶ σὲ κακοὺς, φεύγει τὸ βράδι καὶ ξαναγυρῆζει τὴν αὐγὴ, τὰ δυνατὰ χέρια δουλεύουν καὶ μαζεῦουν χρυσᾶφι, φτιάχνουν τὴν εὐτυχία καὶ τὴ χαρὰ τῶν ἄλλων, στολίζουν τὰ μέγαρα καὶ θρέφουνε τοὺς πόθους τῶν διψασμένων γυναικῶν.

*Ἡ χαρὰ τῶν ἄλλων εἶναι δικό του δημιούργημα. Στὸ χρυσοχοεῖο τὸν ὑποδέχονται μὲ ἐνθουσιασμὸ τὰ μοναδικὰ πρόσωπα πού τοῦ χαμογελάνε, γιὰ τὴ ξαίρουνε ὅτι θ' ἀκριβοπληρώσει τὰ διαμάντια καὶ τὰ σπάνια κοσμήματα. Τὸν ἀνακουφίζει ἡ ἰδέα τῆς χαρᾶς πού θὰ προξενήσει στὴ γυναίκα του. Τὸν γοητεύει ἡ συγκίνησή της ὅταν ἀντικρύζει τὰ κοσμήματα, τὸ θησαυρὸ τῶν κόπων καὶ τῶν στεναγμῶν του.

*Ένα βράδι τὴ βρῆκε ξαπλωμένη στὸ κρεβάτι μελαγχολικὴ καὶ πένθιμη, ἀμίλητη, βαθεῖα συλλογισμένη. Μὰ ὅταν εἶδε τὸ βελουδένιο κουτὶ καὶ τὸ διαμαντένιο θησαυρὸ, πετάχτηκε καὶ τὸν ἀγκάλιασε, τὸν φίλησε ἐλθέδερμα, τὸν ἔσφιξε μὲ ὅλες τὶς δυνάμεις ἐπάνω στὸ στήθος τῆς καὶ τοῦ εἶπε :

— *Ἐσὺ εἶσαι ὁ καλὸς . . .

Κ' ἐκεῖνος πάντα λυπημένος, πονεμένος, ἐρωτευμένος, κοιτάζοντας τὸ δαγκωμένο καὶ πληγιασμένο στήθος τῆς, ἐπανελάβε σᾶν μοιρολόι: ἐγὼ εἶμαι ὁ καλὸς, μὰ ἄλλος εἶναι ὁ ἥρωας . . .

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Ἀιστάνθηκα τὴν ἀνάγκη νὰ προσευχηθῶ καὶ εἶπα τ' ὄνομά σου. Γλυκεῖα γυναίκα τῆς ἀμαρτίας, πρέπει νὰ σ' ἀγαπῶ πολὺ γιὰ νὰ χτίζω παντοῦ, ἀκόμα καὶ στὸ ἄπειρο, ἕνα Ναό. Δὲν ὑποφέρω παρὰ ὅταν εἶμαι μακριὰ σου. Δὲν ἀναπνέω παρὰ μονάχα ὅταν ξεψυχῶ ἐπάνω στὸ ὀλόασπρο καὶ ἐρεθιστικὸ κορμί σου.

Ἐίχες τὴν εὐγενικὰ καλωσύνη νὰ περάσης ἀπ' τὸ γραφεῖο μου καὶ νὰ μὲ φιλήσης σᾶν διψασμένη